

Az orvosi gondolkodás

(a Magyar Tudományos Akadémián 2011. március 16-án megtartott székfoglaló előadás összefoglalója)

A tanulmányok, a hivatás, a tapasztalatok, az egyéniség és az érzelmek egyaránt befolyásolják a gondolkodásmódot. Kialakulhat azonban a hivatásra, a foglalkozásra jellemző olyan szemléletmód, világlátás, amely meghatározhatja a különböző hatásokra adott válaszainkat.

Az orvosra jellemző gondolkodásmód elsősorban a tanulmányok, a megfelelő szakmai ismeret, a tudás hatására alakul ki. Az ismeretek állandó fejlesztése a hivatástudatból fakadó olyan igény, amelyet az új összefüggések megismerésének, a tudás kiteljesedésének az öröme is ösztönöz. A tudást a gyógyítás iránt elkötelezett orvos felelősségérzete is ébren tartja. A belgyógyász a lelkiismeretén túl betegeinek is felelősséggel tartozik azért, hogy orvosuk ennek megfelelően cselekedjék.

A tanulmányokra és a tudásra épülő gondolkodást a tapasztalatok gazdagsága teszi teljessé. Alapvető annak a képességnek a kialakítása, amelynek révén a lényeg megragadható, és a fontos megkülönböztethető a lényegtelen-től. Az orvos gondolkodásmódjára az állandó kétkedés jellemző, amely abból a felismerésből fakad, hogy az ismereteink korlátozottak, a vizsgálómódszereink nem tökéletesek, ugyanaz a jelenség különböző formában is megjelenhet, és figyelmünk ébersége is változó.

A kétkedés számba veszi a kórisméhez vezető út valamennyi elágazódását, és segít abban, hogy visszatérjünk a kiinduláshoz, átértékeljük az addig megtett utat, és újabb haladási irányokat jelöljünk meg. A kórismemozaik valamennyi elemének a pontos helyét meg kell találnunk, a különböző jelek elégséges és ismereteink szerint megfelelő hátterét. Ha a jelenség kialakulásához több út is elvezethet, gondos vizsgálódással fel kell tárunk a valódi okot. Ha ez nem lehetséges, tisztában kell lennünk vele, hogy a kérdésre nem született igazi válasz.

Készen kell lennünk váratlan és szokatlan helyzetek értékelésére, elfogadására is. Az or-

vos gondolkodásának a mérlegelés képessége meghatározó tulajdonsága. Minden döntésünk során vizsgálunk kell a választásból fakadó felismerés és szövődmény mérlegét, az erőfeszítés mértékének és az eredmény értékének arányát. Ez a szemlélet a betegségek megismerésekor és kezelésekor egyaránt érvényre juthat. A legfontosabb megközelítés a beteg érdeke. Ha a megterhelő és veszéllyel járó eljárás a beteg ellátásában nem nyújt új lehetőséget, a további teendőt nem befolyásolja, alkalmazásától tartózkodnunk kell. A mindenáron megszerzett ismeret nem mindig jár együtt annak egyedi esetben is megjelenő gyakorlati hasznosságával. A tudományos igény ugyanakkor arra ösztönöz, hogy az ismeretlenről a legtöbbet tudjuk meg, olyan adatokat is gyűjtsünk, amelyek a majdani összegzés fontos elemei és kiindulópontjai lehetnek. Nem zárható ki az sem, hogy a ma még nem egyértelműen hasznosuló eljárás a betegség lefolyása során később új irányok meghatározását teszi lehetővé. A ma még közvetlenül nem célravezető beavatkozás a jövőben két területen is gyümölcsöző lehet. Idült betegségek esetében az ismeretek gyarapodása révén az adott beteg ellátásában és általánosságban a kóros folyamatok részleteinek alapos megismerésében.

Az elméleti és gyakorlati orvoslásban egyaránt sok az ismeretlen. A jelek közötti kapcsolatok, összefüggések, az időpontokkal való egybeesés kérdései, a párhuzamos elemek elkülönítése, az oksági kötelék vitathatósága, az egyéni válaszok kiszámíthatatlansága és változatossága egyaránt szükségessé teszi, hogy akár kockázat vállalására is fel legyünk készülve. Ez a felkészültség a korszerű tudományos ismeretanyagot, a biztos orvosi tudást jelenti, feltételezi azonban a bátor, elszánt lelki magatartást is.

DR. TULASSAY ZSOLT